

משך חכמה

פרשת קרח פסקא לב-לד

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לסוברים שזר שהקריב חייב מיתה בידי אדם, מדוע לא המיתו את עוזיה המלך

שהקטיר קטורת זרה

(יח, ז) והזר הקרב יומת¹. זר ששימש במקדש, רבי עקיבא אומר
בחנק (סנהדרין פד, א). לפי מה דמשמע מיומא נג, דעוזיה

[לב]

יח, ז) וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת פְּהִנְתְּכֶם לְכָל דָּבָר הַמְּזַבֵּחַ
וְלַמִּבֵּית לַפְּרִכָּת וְעַבְדְּתֶם עֲבַדְתֶּם מִתְּנָה אֶתְּן אֶת פְּהִנְתְּכֶם וְהִזָּר
הַקָּרֵב יוּמָת:

וארץ, ובאו השרפים לשרפו בשריפה כמו שנאמר (במדבר טז) ואש יצאה
מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת, על שהקריבו
קטורת זרה" ע"כ הנה מבואר שהקטיר ממש. ושוב ראיתי שאין ראייה מזה,
דאפשר, שכיון שבא להקטיר כבר רצו לשרופו, לפיכך לא זכיתי למצוא
מקור לדברי רבינו. וה' יאיר עיני.

והשתא לפי זה שהקטיר ממש, אם כן היה חייב מיתת בית דין לפי רבי
עקיבא ורבי יוחנן בן נורי, ומדוע לא דנוהו למיתה, אלא הושיבהו כמצורע
כל ימיו ולא דנוהו למיתה.

וצריך לומר, דכיון שלא התרו בו למיתה, אלא מחו בו, כדכתיב (שם)
"וַיַּעֲמָדוּ עַל צִוְיָהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא לָךְ צִוְיָהוּ לְהַקְטִיר לַה' כִּי לַפְּהִנִּים
בְּנֵי אֶהֱרָן הַמְּקַדְּשִׁים לְהַקְטִיר צָא מִן הַמִּקְדָּשׁ כִּי מְעַלְתָּ וְלֹא לָךְ לְכַבֹּד מֵה'
אֱלֹהִים", לפיכך אינו חייב מיתה, דבלא התראה אין חיוב מיתת בית דין.
א.ה. וצריך טעם, מדוע באמת לא התרו בו למיתה. ואולי מפני חילול ה'
להמית נשיא בישראל, ראו הכהנים שלא להתרות בו. אבל מכל מקום
קשה, דלרבי יוסי בר יהודה בסנהדרין (ח, ב) חבר אין צריך התראה, שלא
נתנה התראה אלא להבחין אם עושה זאת בשוגג או במזיד, ובחבר בודאי
עושה זאת במזיד, ואף בלא התראה חייב מיתה, וכיון דהמלך היה יודע
ההלכה, חייב מיתה אפילו בלא התראה לפי רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי.
ומבאר המשך חכמה, על פי הא דתנן בסנהדרין (ב, א) דאין דנין כהן גדול
אלא בבית דין של שבעים ואחד, ולמדוהו בגמ' להלן (שם, טז) מדכתיב
(שמות יח, כב) "וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ", ודרשו חז"ל (שם),
דהיינו "דבריו של גדול יביאו אליך", כלומר דינו של גדול, היינו כהן גדול
יביאו למשה, ומשה היה שקול כנגד בית דין של שבעים ואחד (רש"י שם,
ד"ה דבריו). ואמרו עוד בגמרא (שם), דכשם שדינו של כהן גדול רק בבית
דין של שבעים ואחד, שהוא דבריו של גדול, גם נשיא שבט דינו רק בבית
דין של שבעים ואחד, דנקרא "דבריו של גדול", והמלך עוזיה היה מלך על
יהודה והוא נשיא שבט, לפיכך לא היו יכולים לדונו למיתה אלא בבית דין
של שבעים ואחד, דהיינו בלשכת הגזית, ששם היתה הסנהדרין הגדולה.

ועל פי זה יתיישב מדוע לא המיתוהו אפילו אם אינו צריך התראה, דכיון
שנצטרע, דכתיב "וְהָיָה הוּא מְצַרְעַת בְּמִצְחוֹ וַיִּכְהַלְוֶהוּ מִשָּׁם וְגַם הוּא נִדְחָף

¹ [לב] (יח, ז) וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת פְּהִנְתְּכֶם לְכָל דָּבָר הַמְּזַבֵּחַ
וְלַמִּבֵּית לַפְּרִכָּת וְעַבְדְּתֶם עֲבַדְתֶּם מִתְּנָה אֶתְּן אֶת פְּהִנְתְּכֶם וְהִזָּר
הַקָּרֵב יוּמָת. יש לבאר באיזה מיתה יומת זר הקרב למזבח, ובאמת נחלקו בזה
רבתינו התנאים בסנהדרין (פד, א), ושורש מחלוקתם בגזרה שוה ממקום
אחר. וז"ל "תניא רבי ישמעאל אומר, נאמר כאן והזר הקרב יומת, ונאמר
להלן (יז, כח) כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות, מה להלן בידי שמים אף
כאן בידי שמים. רבי עקיבא אומר, נאמר כאן והזר הקרב יומת, ונאמר להלן
(דברים יג, ו) והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת, מה להלן בסקילה
אף כאן בסקילה. רבי יוחנן בן נורי אומר, מה להלן בחנק אף כאן בחנק"
ע"כ, דנחלקו ר"ע ורבי יוחנן בן נורי בנביא שהדיח אם דינו בסקילה או
בחנק, מכל מקום מבואר, דלרבי עקיבא ולרבי יוחנן בן נורי זר הקרב חייב
מיתת בית דין. א.ה. ולפלא שרבינו כתב דלרבי עקיבא בחנק, ובש"ס
מבואר דלרבי עקיבא בסקילה. ואולי צריך להיות כך: "רבי עקיבא [כו']
בחנק", וכונתו גם לרבי יוחנן בן נורי. דבאמת קושייתו היא על שניהם].

ולפי שיטת רבי עקיבא [ורבי יוחנן בן נורי] דזר חייב מיתת בית דין, יש
להקשות על מעשה דעוזיהו המלך דכתיב בדברי הימים ב- (כו, טז) – (כא)
"וְהָיָה עִזְרָא וְכָהֵן גָּבַח לְבֹו עַד לְהַשְׁחִית וַיִּמְעַל בַּה' אֱלֹהֵי וַיָּבֵא אֶל הַיְכָל ה'
לְהַקְטִיר עַל מִזְבֵּחַ הַקְטָרֶת: (יז) וַיָּבֵא אֶתְרֵיו עֲזָרְיָהוּ הַפֶּהֶן וְעַמּוֹ פְּהִנִּים לַה'
שְׂמוֹנִים בְּנֵי חֵל: (יח) וַיַּעֲמָדוּ עַל צִוְיָהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא לָךְ צִוְיָהוּ
לְהַקְטִיר לַה' כִּי לַפְּהִנִּים בְּנֵי אֶהֱרָן הַמְּקַדְּשִׁים לְהַקְטִיר צָא מִן הַמִּקְדָּשׁ כִּי
מְעַלְתָּ וְלֹא לָךְ לְכַבֹּד מֵה' אֱלֹהִים: (יט) וַיִּצְעַף עֲזָרְיָהוּ וַיִּבְדֹּו מִקְטָרֶת לְהַקְטִיר
וַיִּצְעַף עִם הַפְּהִנִּים וְהִצְרַעַת וְרָחַק בְּמִצְחוֹ לְפָנֵי הַפְּהִנִּים בְּבֵית ה' מְעַל
לְמִזְבֵּחַ הַקְטָרֶת: (כ) וַיִּפֹּן אֵלָיו עֲזָרְיָהוּ כֹהֵן הָרֹאשׁ וְכָל הַפְּהִנִּים וַהֲנִה הוּא
מְצַרְעַת בְּמִצְחוֹ וַיִּכְהַלְוֶהוּ מִשָּׁם וְגַם הוּא נִדְחָף לְצֵאת פִּי נְגָעוֹ ה': (כא) וַיְהִי
עֲזָרְיָהוּ הַמֶּלֶךְ מְצַרְעַת עַד יוֹם מוֹתוֹ וַיִּשָּׁב בֵּית הַחַפְּשׁוֹת הַחִפְּשׁוֹת מְצַרְעַת פִּי נְגָעוֹ
מִבֵּית ה' וַיּוֹתֶם בְּנֵו עַל בֵּית הַמֶּלֶךְ שׁוֹפֵט אֶת עַם הָאָרֶץ" ע"כ.

והנה הא דכתיב "וַיָּבֵא אֶל הַיְכָל ה' לְהַקְטִיר עַל מִזְבֵּחַ הַקְטָרֶת", יש לבאר
האם רק רצה להקטיר ולא הקטיר, או שהקטיר ממש, וביומא נג משמע
שהקטיר ממש. א.ה. לא זכיתי למצוא דבר זה ביומא, אבל מצאתי במדרש
תנחומא (צו סימן יג) וז"ל "ביום שעמד עוזיה להקטיר בהיכל, רעשו שמים

משך חכמה

פרשת קרח פסקא לב-לד

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

כהדיוט [ירושלמי פרק ג דהוריות] (הוריות י, א), בכל זאת כאן חייב על מה שחטא קודם שנצטרע. ודו"ק. ולפי המדרש (במדבר רבה, קרח, יח, כ), על קרא (במדבר יז ה) ולא יהיה כקרח וכעדתו, שעוזיה לקה בצרעת כיד משה מפני שחלק על הכהונה [רש"י (במדבר, שם)], נראה, דעוזיה לא הקטיר, רק שביקש, ודינו כחולק על כהונה כעדת קרח, שלא נענשו על הקטרת זר, שהרי עשו על פי משה רק שחלקו על הכהונה. ואולי היה בדמיונו, הואיל ואינו בכלל אשר יתן ממנו על זר (כריתות ו, ב), אינו בכלל הזר הקרב יומת².

כתב אל משה, רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת, כמו שלקה משה בידו שנאמר (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג, ועל כן לקה עוזיה בצרעת "עכ"ל.

וכיון שלפי רש"י על פי המדרש עוזיהו היה כקרח ועדתו, אם כן בהכרח שלא הקטיר קטורת זרה, אלא רק ביקש להקטיר, שהרי קרח ועדתו לא נענשו על הקטרת קטורת זרה, שהרי עשו על פי משה, כמבואר בכתובים, אלא שחלקו על הכהונה, ולפי זה לא קשה מידי, דלא דנוהו למיתה, דבאמת לא הקטיר קטורת זרה אלא רק רצה להקטיר.

ועוד יש לתרץ גם על פי המבואר ביומא שהקטיר ממש קטורת, מכל מקום לא דנוהו למיתה, אפילו לרבי יוסי בר יהודה דחבר אין צריך התראה, דהכא טעה עוזיה בדמיונו, וחשב, שכיון שלעניין משיחת שמן המשחה דכתיב ביה (שמות ל, ג) "וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זֶר וְנִכְרַת מֵעַמּוּי", ומלך שנמשח אינו בכלל זר ופטור [לפי רבי יהודה, דאף על פי שאין מושיחין מלך בן מלך, מכל מקום אם נמשח פטור כיון שאינו זר מעיקרא שהיה ראוי לשמן המשחה, כך מבואר בכריתות (ו, ב)], וסבר שכיון שאינו נחשב זר לעניין שמן המשחה, אין שם זרות עליו, ואינו בכלל איסור הזר הקרב יומת, דטעה בדמיונו, ששם זר לעניין משיחה בשמן המשחה, ושם זר לעניין הקרבה על המזבח שוים, לפיכך אפילו לרבי יוסי בר יהודה לא היה חייב מיתה, כיון שלא התרו בו, ובאמת שוגג היה, אף על פי שהיה חבר, ומודה רבי יוסי בר יהודה בחבר שטועה בדמיונו, והוא שוגג, דצריך התראה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: יש לבאר, לסוברים שזר שהקריב חייב מיתה בידי אדם, מדוע לא המיתו את עוזיה המלך שהקטיר קטורת זרה. ויש לומר, לסוברים שהקטיר ממש, לא דנוהו למיתה, או

הקטיר קטורת במזבח, אמאי לא המיתוהו לפי זה, וצריך לומר דלא התרו בו שחייב מיתה, רק אמרו לו (דברי הימים-ב, כו, יח) לא לך לכבוד מה'. אולם לרבי יוסי בר יהודה דסבר (סנהדרין ח, ב) חבר אין צריך התראה, אמאי לא המיתוהו. ונראה, דנשיא הוא ככהן גדול, שדבריו של גדול יביאו אליך, זה בית דין של שבעים ואחד (סנהדרין טז, א), ואף בנשיא שבט אמרו כן (סנהדרין, שם), ואם כן, צריך בית דין של לשכת הגזית סנהדרין גדולה, וכיון דנצטרע, והבהילוהו לצאת, והיה משולח חוץ לשלש מחנות (כלים א, ז) כדן מוחלט, אם כן לא היו יכולים להביאו ללישכת הגזית לדון בפניו (סנהדרין עט, ב). אף על גב דכיון דנצטרע דינו

לצאת פי נגעו ה", אם כן היה משולח חוץ לשלש מחנות (כלים א, ז), כדן מצורע מוחלט [א. ה. לא ידעתי למה דקדק רבינו לכתוב מצורע מוחלט, והא מבואר במגילה (ח, ב) דמצורע מוסגר גם משולח חוץ לשלש מחנות. ונראה דאין כונתו לדקדק מוחלט ולא מוסגר, אלא הכונה שנשאר מצורע לעולם ולא נרפא שיהיו יכולים להביאו], לפיכך לא היה אפשרות להביאו לדון דינו למיתה בלשכת הגזית, דאין לדון דיני נפשות של אדם אלא בפניו (סנהדרין עט, ב).

אלא שיש להקשות, דאיתא בהוריות [א. ה. הוא בבלי. ופלא שרבינו כתב שהוא בירושלמי, ולא מצאתי שם] פרק ג (י, א) שנשיא שנצטרע דינו כהדיוט, אם כן אין צריך לדונו אלא בבית דין של עשרים ושלושה שדנין דיני נפשות (סנהדרין ב, א), ואינם יושבים בלשכת הגזית, יש לומר דכיון שבאו לדון את עוזיה על מה שעשה לפני שהיה מצורע, ואז היה מלך, אין לדונו אלא בבית דין של שבעים ואחד, דדנין על הזמן שעשה את החטא אפילו שעכשיו נעשה הדיוט, ומבואר היטב מדוע לא דנוהו למיתה אפילו לרבי יוסי בר יהודה. וכל זה לפי המבואר בחז"ל שעוזיה הקטיר ממש קטורת.

אבל במדרש רבה (קרח, פרשה יח, סימן כ) אמרו וז"ל "אמר רב, כל המחזיק במחלוקת עובר משום ולא יהיה כקרח וכעדתו, א"ר אסי ראוי להצטרע, כתיב הכא (במדבר יז, ה) כאשר דבר ה' ביד משה לו, וכתיב התם (שמות ד, ו) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ירך וגו'" ע"כ. ורש"י על הכתוב (במדבר יז, ה) "וְלֹא יִהְיֶה קִלְקָתוֹ וְכַעֲדָתוֹ פְּאֶשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה לֵאמֹר" פירש וז"ל "כאשר דבר ה' ביד משה לו - כמו עליו, על אהרן דבר אל משה, שיהיה הוא ובניו כהנים, לפיכך לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן וגו", וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור פתרון כמו על. ומדרשו על קרח. ומהו ביד משה ולא

משך חכמה

פרשת קרח פסקא לב-לד

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

בעניין ארבעים ושמונה מעלות של התורה, ושל כהונה גדולה

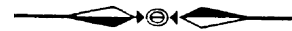
יח, ט) זה יהיה לך כו³. דע שהתורה נקנית במ"ח מעלות, והכהונה בכ"ד מעלות (אבות ו, ה). ובפירוש אבות (שם) להגר"א, מונה בכהן גדול עוד כ"ד מעלות, הרי בצירוף, מ"ח מעלות. ולכן אמרו (הוריות יג, א) יקרה היא מפנינים (משלי ג, טו), שממזר תלמיד חכם וכהן גדול, זה קודם, מפני שהמ"ח מעלות שלו עדיף.

[לג]

יח, ט) זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש פל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמים אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך:

ולפנים" ע"כ, ויש לדקדק, כיון דתנן באבות דהתורה גדולה יותר מהכהונה דצריכה ארבעים ושמונה מעלות, והכהונה רק עשרים וארבע מעלות מדוע לא אמרו בגמרא דמזה הטעם ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול. אבל לאור המבואר, דלכהונה גדולה גם צריך ארבעים ושמונה מעלות, אם כן הוה אמנא דתלמיד חכם ממזר אינו קודם לכהן גדול, שמעלתן שוה לשניהם צריך ארבעים ושמונה קנינים, לזה אמרו חז"ל דהתורה יקרה מכהן גדול, שאפילו שיש לו ארבעים ושמונה מעלות, מכל מקום המעלות של התורה חשובות יותר מהמעלות של הכהונה גדולה, וסמכוהו על הכתוב יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים.

מפני שלא התרו בו למיתה. ולרבי יוסי בר יהודה דחבר אין צריך התראה, דבודאי מזיד הוא, הטעם שלא דנוהו למיתה, כיון שנצטרע ונשלח חוץ לג' מחנות, ואין דנין נשיא אלא בבית דין של שבעים ואחד בלשכת הגזית, ודיני נפשות דנין רק בפניו. או יש לומר, דטעה וסבר, שכשם שאינו חייב על משיחת שמן המשחה, דאינו זר, הוא הדין דאינו זר לעניין הקטרה, ומודה רבי יוסי בר יהודה בחבר שטעה שאינו נהרג בלא התראה. ולמדוש דסובר שלא הקטיר ממש אלא רצה להקטיר, לא קשה מידי, דנענש בצרעת על שחלק על הכהונה, ולא על שהקטיר, לכן לא דנוהו למיתה.

[לג]

ועל פי זה יתבאר עוד דבר נפלא, דהנה כיבמות (ט, ב) תנן שלפעמים ממזר מאכיל בתרומה, וכהן גדול פוסל בתרומה. ממזר מאכיל בתרומה, כגון שבת ישראל שאינה אוכלת בתרומה, נשאה לכהן וילדה בת, והלכה הבת ונשאה לעבד או לגוי, הרי בנה ממזר. והנה, אם אבי אמו הכהן מת, ולא נשאר לאם אמו שום זרע מבעלה כהן, אלא ממזר זה, הרי היא אוכלת בתרומה בכח בן בתה הממזר, דכיון שיש לה זרע מבעלה כהן, אוכלת בתרומה, הרי שממזר מאכיל בתרומה.

³ [לג] "יח, ט) זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש פל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמים אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך" ע"כ. תנן באבות (ו, ה) "גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלשים מעלות, והכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים" ע"כ. מבואר, שהתורה גדולה יותר ממלכות וכהונה כיון שנקנית בארבעים ושמונה מעלות, והכהונה בעשרים וארבע. והגר"א בפירוש אבות (שם) כתב, שזה שכהונה צריכה עשרים וארבע מעלות, זה רק כהונה רגילה, אבל כהונה גדולה צריכה עוד עשרים וארבע מעלות, נמצא שכהונה גדולה צריכה ארבעים ושמונה מעלות כמו מעלת התורה.

ולפעמים כהן גדול פוסל אחרים לאכול בתרומה, כיצד, בת כהן שנשאת לישראל, שמחמת נישואין לישראל אסורה בתרומה, ואם מת בעלה מותרת בתרומה, דחוזרת לקדושת בית אביה, במה דברים אמורים שאין לה זרע מבעלה הישראל, אבל אם יש לה זרע, אפילו זרע רחוק מאוד, דהיינו שיש לה נכד או ניין וכו' אסורה לאכול בתרומה מחמתו, שכל זמן שיש לה זרע מבעלה ישראל, הזרע מונעה מלחזור לקדושת בית אביה, כי הזרע משייך אותה לבעלה ישראל, ואינה חוזרת לאכול בתרומת בית אביה. והנה אם נולד לה מהישראל בת, והלכה הבת שנולדה מישראל, ונשאה לכהן, הבת אוכלת בתרומה מחמת בעלה כהן. ואם מת בעלה אסורה בתרומה, אלא אם כן יש לה זרע מבעלה כהן. ותנן, דאם בת זו, שהיא בת בתה שנשאה לכהן, יש לה בן, הרי בנה כהן, ואם נעשה כהן גדול, הרי שכהן גדול זה מאכיל בתרומה את אמו, דרק מחמת שיש לה זרע מבעלה כהן אוכלת בתרומה,

ועל פי זה יתיישב דבר נפלא, דתנן בהוריות (יג, א) "כהן קודם ללוי, לוי לישראל, ישראל לממזר, וממזר לנתין, ונתין לגר, וגר לעבד משוחרר, אימתי בזמן שכולם שוים, אבל אם היה ממזר תלמיד חכם, וכהן גדול עם הארץ, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ע"כ, ואמרו בגמרא (שם) מנלן שממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול "א"ר אחא ברבי חנינא דאמר קרא (משלי ג, טו) "יקרה היא מפנינים" מכהן גדול שנכנס לפני

משך חכמה

פרשת קרח פסקא לב-לד

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[לד]

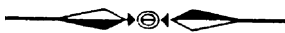
יח, ט-י) - (ט) זֶה יְהִי לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן הָאֵשׁ כֹּל קֶרְבָּנִים לְכָל מִנְחָתָם וְלְכָל חֲטָאתָם וְלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וּלְבִגְדֶיךָ: (י) בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יְהִי לָךְ:

מה בא הכתוב ללמד בפסוק י'

יח, ט-י) קדש קדשים לך הוא ולבגדיך, בקדש הקדשים תאכלנו, כל זכר יאכל אותו, קדוש יהיה לך⁵. הפירוש, דזה טעם על מה

שרבי ימות, אבל החכמים המשיכו להתפלל לרפואתו, ואז נטלה כוזה וזרקה מהגג לקרקע, ומחמת שבירת הכלי הפסיקו חכמים מתפלתם, ואז נח נפשו של רבי. ויש לדקדק, מה כונת השפחה היתה שזרקה דוקא כלי זה לקרקע. ולאור המבואר אתי שפיר, דכוזה הוא אחד מארבעים ושמונה מכר או חבית, נמצא שמדת כלי כוזה הוא רמז לחלק אחד מארבעים ושמונה, ומתוך ארבעים ושמונה מעלות של קניני תורה, יש שמחה וטהרה, וזרקה מדה אחת מארבעים ושמונה לקרקע, לרמז שבטל קניין אחד של התורה של רבי, או הטהרה, שהיה כל הזמן נצרך לבית הכסא, או השמחה שהיה מצטער טובא להניח תפילין. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁴ תמצית דבריו: התורה נקנית בארבעים ושמונה מעלות, אבל כהונה בעשרים וארבע מעלות. ואומר הגר"א, שכהונה גדולה צריכה עוד עשרים וארבע מעלות, נמצא שקניני כהונה גדולה היא כקניני התורה שהם ארבעים ושמונה. ועל פי חידושו של הגר"א, מנאר המשך חכמה כמה וכמה ענינים נפלאים, כמבואר בפנים.

[לד]

⁵ [לד] יח, ט-י) - (ט) זֶה יְהִי לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן הָאֵשׁ כֹּל קֶרְבָּנִים לְכָל מִנְחָתָם וְלְכָל חֲטָאתָם וְלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וּלְבִגְדֶיךָ: (י) בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יְהִי לָךְ: ע"כ. ויש לדקדק בפסוק י' כמה דקדוקים: א. מדוע כתוב שקדשים נאכלים בקודש הקדשים, והרי אינם נאכלים אלא בעזרה, וכבר תמה על זה הרמב"ן, עיין רא"ם. ב. זה שכתוב שקדשי קדשים נאכלים רק בעזרה, הוא מפורש כבר לעיל, בחטאת כתיב (ויקרא ו, יט) "הִפְהִן הַמִּחְטָא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמִקְוֹם

וזה שהוסיפה הברייטא סוף פרק אלמנה לכהן גדול (יבמות ע, א) הריני כפרת בן בתי כוזה כו' בן בתי כדא, משום שסוף פרק המפקיד (בבא מציעא מ, א) אמרו דמ"ח כוזה איכא בדנא, זה חביות, והיינו כד, היינו חביות (בבא קמא כז, א), ולכן הממזר אין לו רק מעלה אחת, שמאכיל אמו בתרומה, ועדיף מכדא כו'. ולזה אמרו בכתובות (קד, א) גבי רבינו הקדוש, דשקלה כוזה שדיא מאיגרא לארעא, שבמ"ח מעלות התורה איכא (אבות, שם) בשמחה ובטהרה, ושדיא חדא, דאחד בטל, או הטהרה או השמחה, כיון דחזיא דמנח תפילין ומצטער טובא. ודו"ק⁴.

ומצד שני הוא פוסל את אם אמו מלאכול בתרומה, דאם אמו היא בת כהן, ומחמת הזרע שיש לה מבעלה ישראל, שהוא כהן גדול אינה אוכלת בתרומה, נמצא כהן גדול מאכיל את אמו, ופוסל את אם אמו, כך תנן ביבמות שם.

ועל פי המבואר דמעלות כהן גדול הן ארבעים ושמונה יתבאר דבר נפלא, דהנה על מתני' הנ"ל מוסיפה הברייטא ביבמות (ע, א) וז"ל "כהן גדול פעמים שפוסל. ת"ר הריני כפרת בן בתי כוזה, שמאכילי בתרומה, ואיני כפרת בן בתי כדא, שפוסלני מן התרומה" ע"כ. ופירש רש"י וז"ל "כוזה - כלי קטן, כלומר ממזר, שהוא גרוע: כדא - כלי חשוב כלומר כהן גדול" עכ"ל. פירוש, דזקנה אומרת, אני מעדיפה את בן בתי הממזר, שהוא כלי קטן גרוע, אבל על ידו אני אוכלת בתרומה, מבן בתי שהוא כהן גדול, שפוסלני מלאכול בתרומה. ולשון הריני כפרת, פירושו, שאומר שעליו יבואו כל הרע הראוי לבוא על נפשו, והוא לשון כבוד (רש"י סוכה כ, א) ד"ה הריני). והשתא יש לדקדק, מה מוסיפה הברייטא על דברי המשנה.

ומבאר המשך חכמה, דהנה איתא בבבא מציעא (מ, א) דבבית יש כמות של ארבעים ושמונה פעמים כלי קטן של כוזה, וכד היינו חבית (בבא קמא כז, א), והנה בן בתה ממזר אין לו שום מעלה רק מעלה אחת שמאכיל את אם אמו תרומה, מה שאין כן בן בתה כהן גדול, יש לו מ"ח מעלות, וזה רמזה הברייטא, שעדיף לה כלי קטן שאין לו אלא מעלה אחת, שמאכילה בתרומה, לעומת כד שיש לו ארבעים ושמונה מעלות של כהן גדול, אלא שאינו מאכילה בתרומה.

ועל פי זה יתבאר עוד דבר נפלא, דהנה בפטירת רבי (כתובות קד, א) ראתה שפחתו של רבי שמחמת חולי מעיים שהיה נכנס כמה וכמה פעמים לבית הכסא, והיה בכל פעם חולץ את תפיליו, והיה לו צער גדול מזה, התפללה

משך חכמה

פרשת קרח פסקא לב-לד

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תלח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לידי פרצה בגדר ערוה חלילה, וכל מקום שנאמר קדושה אין אלא גדר ערוה (ויקרא רבה כד, ו). לכן אמר קדוש יהיה לך, פירוש, ששם תהא נגדר מן הערוה, ולכך אסרה התורה בשר קדשים לבנות אהרן. וזה טעם מושכל ומפורש בכתוב⁶.

שבשר קדשי קדשים נאכלין לבעלי מומין ואינן נאכלין לנשים, משום דצריך לאוכלו בעזרה, ושם אינו ראוי שתכנוס אשה בעזרה, וכמו שאמרו אשה בעזרה מנין [קידושין נב, ב תוס' ד"ה וכו'], וכמו שאינו ראוי במקום שקדושי ה' עומדים, ולבבם טרודים בעבודה, שלא תהיה שם אשה ואוכלים יחד, שזה מביא

אין זה ראוי, כדאיתא בקידושין (נב, ב בתוס' ד"ה וכו'), מה שאין כן בעלי מומין זכרים.

וזה פירוש הכתוב, דאשה לא תאכל, כיון שאינו ראוי במקום שקדושי ה' עומדים שאשה תהיה עמהם ואוכלים יחד, שאכילה ביחד מביא פרצה בגדר ערוה חלילה, וכל מקום שנאמר קדושה אין אלא גדר ערוה (ויקרא רבה כד, ו).

וזה גם כונת הכתוב קודש יהיה לך, שבא לתת טעם, שעל ידי זה שנשים אינם אוכלות קדשי קדשים שנאכלים בעזרה, אז תהיה נגדר מן הערוה, ולכן אסרה תורה בשר קדשים לבנות אהרן. וזה טעם מושכל מאוד ומפורש בכתוב. ומיושבים כל הדקדוקים בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: יש לדקדק, מה בא הכתוב ללמד בפסוק י', הא מפורש לפני כן שקדשי קדשים אינם אלא לבניך, וכן מפורש בהרבה מקומות שאינם נאכלים אלא במקום קדוש. ומבאר המשך חכמה, דבא לתת טעם, מדוע בנות אהרן אינם אוכלות קדשים, ובעלי מומין אוכלים, לזה נתן טעם, שכיון שצריך לאכול קדשי קדשים במקום קדוש, אין ראוי שאשה תכנס לשם ותאכל עמהם שזה מביא פרצה בגדר ערוה, לכן מסיים קודש יהיה לך, על ידי זה תהיה נגדר בגדר ערוה.

קדש תאכל פה צר אהל מועד, באשם כתיב (ויקרא ז, ו) "כָּל זָכָר פִּפְהֵינִים יֵאָכְלוּ בְּמִקְוֵם קָדוֹשׁ יֵאָכֵל קֹדֶשׁ קְדָשִׁים הוּא" ע"כ. ורש"י פירש כאן וז"ל "בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה" עכ"ל. ומפרשי התורה נשאו ונתנו בזה מה בא הכתוב ללמד, והרא"ם כתב דבא ללמד שזה מעכב לכן נשנה שוב, וגם זה קשה מדוע כאן בפרשת מתנות כהונה שנה הכתוב לעכב, ולא במקומו בפרשת הקרבנות.

ג. עוד יש לתמוה טובא, כיון דכתיב "לך הוא ולבניך", מבואר שאינם נאכלים לנשים, ומדוע צריך לחזור ולפרש כל זכר יאכל אותו. ועוד שהוא מפורש בפרשת הקרבנות בהרבה מקומות שקדשי קדשים אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה. ד. ועוד יש לתמוה, מה הוא שמסיים הכתוב "קודש יהיה לך".

ומבאר המשך חכמה, דפסוק י' לא בא לחדש שום דבר הלכה, אלא בא לתת טעם, על מה שכתב לפני כן שקדשי קדשים הוא רק לבניך, ולא לבנותיך, ואף על פי כן, קדשי קדשים נאכלים לבעלי מומין, כדכתיב (ויקרא כא, כב) "לְחֵם אֱלֹהֵיךָ מִקְדָּשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים וּמִן הַקֹּדֶשִׁים יֵאָכֵל", והוא מבואר בזבחים (קא, ב) ונשי הכהנים ובנות הכהנים אינם אוכלים קדשי קדשים, זה בא הכתוב לתת טעם.

ולזה כתב, דהטעם הוא, כיון שאין לאכול קדשי קדשים אלא בעזרה, שהוא מקום מקודש מאוד, שהוא קודש קדשים, ובמקום קדוש כזה אין ראוי שאשה תכנס לשם, שאף על פי שאשה מותרת להכנס לעזרה, מכל מקום

